

Žalobu pozůstalosti po advokátu Dr. Josefu D-ovi proti žalovanému o zaplacení palmární pohledávky 4.642 Kč o b a n i ž š í s o u d y z a m í t l y .

N e j v y š š í s o u d u z n a l p o d l e ž a l o b y .

D ů v o d y :

Oba nižší soudy zamítly žalobu o 4.642 Kč z důvodu promlčení zažalované pohledávky, majíce za to, že uznání dluhu žalovaným dne 23. února 1925 způsobilo jen přerušení promlčení pohledávky, že se jím však nezměnila povaha pohledávky jako palmární pohledávky advokáta, promlčující se podle § 1486 č. 6 obč. zák. ve třech letech, a že tedy, ana žaloba byla podána teprve po uplynutí tří let po uznání, žalobní nárok zanikl. S tímto právním názorem nižších soudů nelze souhlasiti. Žalovaný připustil, že Dr. Josef D. konal pro něho různé právnické práce a že Dr. D-ovi proti němu příslušel nárok na odměnu. Je dále nesporné, že žalovaný dne 23. února 1925 vlastnoručně podepsal v kanceláři Dr. D-a prohlášení, ve kterém uznal, že dluží Dr. D-ovi z a p r á v n í z a s t ť o u p e n í 5.593 Kč 47 h, že se částku tu zavázal zaplatiti i s úroky a že na ni zaplatil dne 27. dubna 1925 splátku 1.000 Kč. Uznání to nebylo tedy abstraktním slibem, postrádajícím právního důvodu, nýbrž slibem splnění již tu jsoucího závazku, který byl i číselně uznáním pevně stanoven, a jelikož Dr. D. uznání to, jež si dal písemně potvrditi, vzal bez námitek na vědomí, projeviv takto svůj souhlas (§§ 861 a 863 obč. zák.), došlo mezi žalovaným a Dr. D-em k platné smlouvě o uznání, jež, majíc povahu dispozice o tu jsoucím již právním poměru, jest i bez vzájemného slevování stran, s a m o s t a t n ý m z a v a z o v a c í m d ů v o d e m, (sr. k tomu také § 1396 obč. zák., § 1 zák. ze dne 25. července 1871, čís. 76 ř. zák. a rozhodnutí čís. 7854 a 8240 sb. n. s.). To-mu-li tak, nelze přisvědčiti názoru nižších soudů, že uznání žalovaného mělo v zápětí jen přerušení promlčení podle § 1497 obč. zák. Neboť k přerušení promlčení podle tohoto zákonného ustanovení stačí již jednostranné, výslovně nebo mlčky, proti oprávněnému (jeho zástupci) pro-jevené uznání (viz rozh. čís. 10.396 sb. n. s.), kdežto v souzeném přípa-dě šlo o uznání projevené dlužníkem proti věřiteli a jím přijaté, tedy o smlouvu o uznání, jež, jsouc samostatným právním důvodem, nepod-léhá promlčení, jež platí pro pohledávku tvořící podklad smlouvy, nýbrž — pro nedostatek zvláštního ustanovení — obecnému promlčení třiceti-letému (§ 1479 obč. zák.). Tato doba však dosud neuplynula a nižší soudy proto pochybily, uznávše, že zažalovaná pohledávka zanikla pro-mlčením.

Čís. 11737.

Pozůstalému manželci přísluší nárok na nedostávající se slušnou vý-živu (§ 796 obč. zák.), pokud není kryt zákonným dědickým podílem; nestačí, že není kryt úroky z tohoto zákonného dědického podílu.

(Rozh. ze dne 9. června 1932, Rv II 459/31.)

Po zubním lékaři Dr. K-ovi zůstalo čisté pozůstalostní jmění 176.000 Kč. Z toho připadly tři čtvrtiny jeho dceři Hertě z prvního manželství, a jedna čtvrtina (celkem 42.465 Kč) jeho druhé manželce Heleně. Žalobou, o niž tu jde, domáhala se Helena K-ová na pozůstalosti po Dr. K-ovi, zastoupené Hertou K-ovou, placení výživného 1.800 Kč měsíčně. Procesní soud první stolice, uznáv, že přiměřeným výživným žalobkyně jest měsíčních 1.500 Kč, přisoudil žalobkyni po dobu, kdy nebyla zaměstnána, výživné měsíčních 1.323 Kč (1.500 Kč méně 177 Kč úroků z dědického podílu), za dobu pak, kdy byla zaměstnána 123 Kč pokud se týče 23 Kč (1.500 Kč méně 177 Kč úroků méně 1.200, pokud se týče 1.300 Kč služného). Odvolací soud nevyhověl odvolání žalobkyně, vyhověl však odvolání žalované a zamítl žalobu, avšak pokud přesahovala 42.465 Kč jen pro tentokrát.

Důvody: Podle § 796 obč. zák. přísluší pozůstalému manželovi nárok na nedostávající se mu slušnou výživu, pokud není uhrazena v tom, čeho se mu dostává z dědictví, ať již podle zákona nebo podle smlouvy nebo podle posledního pořízení. Pro rozhodnutí souzeného případu jest zcela nezávažné, jaké právní povahy jest tento nárok podle systematické úpravy platného práva, a nezávažné je i, pokud je snad odevzdáním pozůstalosti prakticky ohrožena jeho dobytost, protože jsou tu žalobkyni po ruce právní prostředky, jež zákon dává i jiným věřitelům pozůstalosti. Z citovaného místa zákona plyne, že nárok na výživné nemůže činiti manžel, který si slušnou výživu může opatřiti z vlastních prostředků, a dále aniž ten, kterému se ze zůstavitelova majetku dostalo tolik, by v této příčině byl podle poměrů případu uspokojen. Podle názoru odvolacího soudu nemůže manžel požadovati výživného na pozůstalosti, pokud k výživě stačí buď jeho vlastní prostředky nebo to, čeho se mu dostalo ze zůstavitelova majetku. Toto »pokud« jest vykládati i co do rozsahu nároku na doplnění, i časově, že totiž v první řadě musí k výživě použití oněch pohotových prostředků a teprve po jejich vyčerpání smí se obrátiti na pozůstalost. O tom není ostatně sporu v literatuře, že si pozůstalý manžel musí dáti tyto pohotové prostředky započítati, a ani žalobkyně je zcela nepomíjí, jenom že si odpočítává jen úroky ze svého zákonného dědického podílu, majíc za to, že jistina má jí zůstati nedotčena. S tímto jejím názorem nelze však souhlasiti. Jde-li o slušnou výživu, nemůže býti měřítkem jen úrokový výnos z jistiny, nýbrž v případě potřeby jest sáhnouti i na jistinu, jakž je tomu konečně mnohdy i v rodinném životě, když mimořádné potřeby vyžadují mimořádných nákladů, jež nelze uhraditi z běžných příjmů. To ovšem platí i proti pozůstalosti (žalované) i proti žalobkyni, která není důsledná, přijímajíc pro sebe to, co nechce přiznati žalované. Lze souhlasiti s názorem žalobkyně, že za určitých předpokladů může nárok pozůstalého manžela zasáhnouti celý pozůstalý majetek, ovšem nikoli na úkor pozůstalostních věřitelů, ale již tu jest ukázati k tomu, že k doplnění výživného přispěti má celé pozůstalé jmění, po případě jeho percipienti, k nimž ovšem v souzeném případě náleží i žalobkyně. Jest zkoumati, kde jsou meze tohoto manželova nároku na jedné straně a povinnosti pozůstalých dědiců na straně druhé. Tyto meze nejsou v zákoně určeny číselně, nýbrž vyplývají z doslovu zákona, a to z § 796 obč. zák. právě tak jako z pa-

ragrafu předcházejícího (§ 795), pojednávajícího o nárocích nepominutelných dědiců. Zákon v tomto případě mluví o nutné výživě (der notwendige Unterhalt), v onom o slušné výživě (der mangelnde anständige Unterhalt). Jest předností této úpravy, že se při ní zákon vyhnul strnulosti a kasuistice a ponechal úplně volné pole vymezení a posouzení těchto pojmů soudci podle konkrétních poměrů případu. Podle nich může soud posouditi, co je v souzeném případě podle poměrů »nutnou« výživou a čeho je potřeba k výživě »slušné«. Z této úpravy nelze dovoditi, že za všech okolností pojem »slušné« výživy musí býti širší, že dává více nároků a ukládá více povinností, než by tomu mohlo býti při výživě »nutné«, protože i stanovení toho, co je za daných poměrů pro nepominutelného dědice (na př. pro nedospělé dítě, nebo pro starého otce) nezbytné, závisí právě na oněch poměrech případu a nelze vyloučiti, že za daných poměrů nebude moci slušně žádati pozůstalý manžel doplněk výživného, třeba s ním konkuroval nepominutelný dědic se svým nárokem na výživu nezbytnou. Aby bylo lze posouditi, co lze uznati za »slušnou« výživu, jest ovšem přihlížeti k potřebám pozůstalého manžela, ale na druhé straně i k pohotovým prostředkům. Společenské postavení zůstavitele není zajisté bez významu, ale nemůže výlučně rozhodovati, neboť nebylo by slušné, by pozůstalý manžel za všech okolností a bez ohledu na ostatní osoby, které zůstaviteli rovněž byly blízké, chtěl trvati na onom způsobu života, jež mu mohla zabezpečiti činnost zůstavitele při plné výdělečné schopnosti a činnosti, po jeho smrti, kdy hlavní zdroje příjmů přestaly. Proto se v teorii uznává, že pozůstalý manžel musí po případě ustoupiti na př. dětem zůstavitelovým uplatňujícím nárok třeba »jenom« v rozsahu § 795 obč. zák. Soud první stolice zcela správně uznal za slušné výživné, na které by si žalobkyně jako vdova slušně a spravedlivě mohla činiti nárok 1.500 Kč měsíčně. Bere-li se však tento měsíční důchod za základ nároku žalobkyně, nezůstala podle toho, co shora bylo řečeno, žalobkyně bez prostředků, kterých podle zákona v první řadě musila použiti k úhradě svých životních potřeb v rámci tohoto důchodu, protože se jí dostalo z manželovy pozůstalosti 42.465 Kč, které se zřetelem k jejím služebním požitkům dosud ještě těmito potřebami vyčerpány nejsou. Pokud jsou tedy částky žalobou požadované obsaženy v tomto dědickém podílu, jeví se býti žaloba vůbec neodůvodněnou a bylo ji zamítnouti, kdežto pokud tuto částku pro budoucnost přesahují, jest žaloba zatím předčasnou.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání žalobkyně.

D ů v o d y:

Nárok žalobní byl odvolacím soudem zamítnut proto, že žalobkyně jako zákonné dědičce, jak jest nesporno, připadá jedna čtvrtina čisté pozůstalosti 42.465 Kč a že tato částka, které žalobkyně především musila použiti k úhradě svých životních potřeb, v rámci přiznaného jí důchodu, nebyla dosud vyčerpána. Nárok žalobní byl omezen žalobkyní co do výše požadovaného výživného na částku uznanou oběma nižšími soudy za přiměřenou, i co do času jeho trvání, takže se objevuje nyní v žádosti o zaplacení určité částky, kterou dovolatelka požaduje podle

§ 796 obč. zák. z toho důvodu, že podle jejího názoru mohou jí na účet této částky jakožto »slušného zaopatření, jehož se jí nedostává« býti započteny jen úroky z jejího dědického podílu, nikoliv celý zákonný dědický podíl. Dovolatelka se snaží tento svůj právní názor odůvodniti; avšak s jejími vývody nelze souhlasiti vzhledem k jasnému doslovu § 796 obč. zák., jak změněn byl I. dílčí novelou § 71. Dovolatelka neuvádí ani správně doslov onoho §, který v originále zní: »Ein Ehegatte hat zwar kein Recht auf einen Pflichtteil, es gebührt ihm aber, solange er nicht zur zweiten Ehe schreitet, der mangelnde anständige Unterhalt, soweit dieser nicht durch seinen gesetzlichen Erbteil oder eine für den Fall des Ueberlebens bedungene oder letztwillig zugewendete Versorgung gedeckt ist.« Zákon tímto ustanovením přiznává pozůstalému manželů (vdovci nebo vdově) nárok na scházející mu slušnou výživu pod dvěma podmínkami: pokud nevstoupí v nový sňatek a pokud scházející slušná výživa není kryta buď jeho zákonným dědickým podílem, nebo opatřením smluveným pro případ přežití nebo v poslední vůli poskytnutým. Zákon mluví tu výslovně o »zákonném podílu dědickém«, nikoli o výtěžku ze zákonného dědického podílu a neustanovuje tedy, že výživa přísluší pozůstalému manželů v e d l e zákonného dědického podílu a že se jen na úroky z podílu toho má přihlížeti. Správně dovozováno jest v dovolací odpovědi, že nelze vykládati ustanovení § 796 obč. zák. tak, jak to činí žalobkyně, která požaduje, by do slušné výživy byl včítán jen úrok z jejího dědického podílu. Již ze stanoviska lidského, sociálního a rozumového nelze souhlasiti s tím, by vdově zůstal její dědický podíl neztenčen a k účelům její výživy měl sloužiti dědický podíl dcery (dědičky nepominutelné), snad až do úplného jeho vyčerpání. Takové tvrdosti proti potomkům zůstavitelovým nezamýšlel se jistě zákon dopustiti a nelze proto přisvědčiti názoru dovolatelky požadující zákonný podíl dědický a v e d l e něho ještě slušnou výživu, která by se měla hraditi z dědického podílu pozůstalé dcery. Žalobkyně dostala z manželovy pozůstalosti čistý zákonný podíl Kč 42.465.— a, činí-li »scházející slušná výživa«, jejíhož zaplacení se domáhá, 13.395 Kč, zbyde jí ještě ze zákonného dědického podílu 29.070 Kč. Správně tedy žalobní nárok ve smyslu § 796 obč. zák., i pokud jde o částku, na niž nyní jest omezen, odvolacím soudem byl zamítnut, neboť nárok ten zřejmě jest uhrazen (kryt) zákonným dědickým podílem žalobkyně. Poněvadž nejde o nárok na výživu budoucí, co do času a rozsahu neurčitý, nýbrž o určitou peněžitou částku za dobu již uplynulou, netřeba se obírat vývody dovolání o uhrazovacím kapitálu pro tento nárok a o případném pojištění budoucího nároku. Nároku žalobkyně tímto sporem podle omezené žalobní prosby požadovaného t u n e n í podle § 796 obč. zák., poněvadž jest kryt zákonným dědickým podílem, jehož se žalobkyni z manželovy pozůstalosti dostalo (rozh. č. 962 sb. n. s. a rozhodnutí uveřejněné v Právniku 1917, str. 570).

Čís. 11738.

Změna v osobách společníků při tiché společnosti nemůže nastati bez obapolného souhlasu.